

دانشگاه علوم پزشکی شیراز
بیمارستان حضرت علی اصغر (ع)

انواع گزش (مار، زنبور، عقرب)

آموزش به بیمار

تهیه کننده:

نام و نام خانوادگی: شیوا ایزدی

سمت: کارشناس پرستاری

تابستان 1401

علائم و نشانه های موضعی مارگزیدگی

- 1- تورم یا تغییر رنگ پوست اطراف ناحیه گزش
- 2- فرد مبتلا به گزش ممکن است درد داشته باشد.
- 3- فرد دارای علامت گزش (دو سوراخ، جای نیش) قابل مشاهده است.
- 4- کبودی در محل گزش
- 5- اختلال در تکلم و تنفس

اقدامات اولیه بعد از مارگزیدگی

- 1- ابتدا بلافاصله با اورژانس 115 تماس بگیرید.
- 2- ساعت و زمان دقیق مارگزیدگی را به خاطر بسپارید.
- 3- خون سردی خود را حفظ کرده و سعی کنید تا جای ممکن بی حرکت باقی بمانید، زیرا حرکت موجب تسریع در پخش زهر در بدن می شود.
- 4- لباس های تنگ و زیورآلات را در بیاورید، زیرا احتمال تورم در ناحیه گزش وجود دارد.
- 5- پس از مارگزیدگی، وقت خود را با گشتن یا شکار مار تلف نکنید. اما در صورت امکان از مار عکس بگیرید و عکس را به پزشک معالج در بیمارستان نشان دهید.

- 6- توجه داشته باشید که مار کشته یا سر قطع شده می تواند تا چند ساعت بطور خود به خودی باعث گزش شود.
- 7- بیمار را در وضعیت درازکش یا نشسته قرار دهید بطوری که اندام گزیده بطور افقی قرار گیرد.
- 8- از مکیدن زخم محل گزیدگی خودداری کنید.
- 9- از کمپرس سرد استفاده نکنید.

گزش زنبور

انواع زنبورها

زنبورهای عسل فقط می توانند یکبار نیش بزنند، چون نیش خودشان را در پوست جا می گذارند و مدت کوتاهی بعد از نیش زدن می میرند. اما زنبورهای زرد و زنبورهای قرمز می توانند چندین بار نیش بزنند بدون اینکه نیش خودشان را در پوست جا بگذارند و بسته به نوع زنبور، سم زنبورها باعث علائم مختلف زنبور گزیدگی می شود.

علائم بالینی گزش زنبور:

- 1- درد - خارش
- 2- تورم
- 4- کاهش فشارخون
- 5- تنگی نفس

درمان زنبور گزیدگی

اقدامات اولیه در زنبور گزیدگی:

- 1- محل زنبور گزیدگی را با آب و صابون بشویید.
- 2- روی محل زنبور گزیدگی کمپرس سرد قرار دهید و بطور متوالی هر 15 دقیقه یکبار کیسه یخ را از روی پوست بردارید.
- 3- در صورت بروز تنگی نفس و مشکلات تنفسی یا تورم شدید در محل گزش سریعاً به بیمارستان مراجعه کنید.
- 4- در مورد نیش زنبور عسل، برداشتن سریع نیش از روی زخم جهت جلوگیری از ورود بیشتر سم به زخم ضروری است.

عقرب گزیدگی

با توجه به اینکه تمام عقرب ها سمی نیستند ولی وحشت از آنها باعث می شود که درمان های اضافی برای فرد آسیب دیده انجام شود. تمام موارد مرگ و میر ناشی از عقرب گزیدگی به دلیل گزش عقرب زرد (گادیوم) و عقرب سیاه است.

عقرب سیاه

عقرب سیاه در اکثر مناطق ایران وجود دارد، یکی از خطرناک ترین گونه های عقرب در ایران است، طول آن 11-12 سانتی متر و به رنگ قهوه ای تیره تا سیاه است. دم این عقرب قطور است و گزش این عقرب باعث درد شدید می شود.

عقرب گادیم (زرد)

یکی از خطرناک ترین عقرب ایران می باشد که در اکثر مناطق ایران وجود دارد. طول آن 5-8 سانتی متر و به رنگ زرد است. چنگال های عقرب زرد بسیار پهن و نوک این چنگال ها به رنگ قهوه ای و سیاه است. این نوع عقرب می تواند یک انسان بالغ را به راحتی از پا در بیاورد این عقرب مسئول حدود 70 درصد از عقرب گزیدگی هایی است که منجر به فوت در ایران شده است.

علائم بالینی گزش عقرب زرد (گادیم):

- 1- ابتدا تورم بسیار مختصر در محل گزش
- 2- محل گزش ممکن است برای 24 تا 72 ساعت خارش شدید داشته باشد.
- 3- تاول و کبودی
- 4- تشنج
- 5- کما

درمان عقرب گزیدگی:

- 1- در عقرب گزیدگی از دستکاری، برش و مکش محل گزش خودداری کنید.
- 2- انگشتر، دستبند و ... را از محل گزش خارج کنید، زیرا تورم بافت آسیب دیده ممکن است گردش خون را دچار مشکل کند.
- 3- خونسردی خود را حفظ کنید و فرد را به نزدیکترین مرکز درمانی منتقل کنید تا اقدامات درمانی از جمله تزریق پادزهر در موارد لازم انجام شود.

منبع: برونر سودا/ارث 2018

تایید کننده: جناب آقای دکتر فاضل گودرزی

متخصص مسمومیت ها و پزشکی قانونی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی شیراز